

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2011. gada 20. janvārī*

Lieta C-90/09 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Tiesas Statūtu 56. pantam, ko 2009. gada 27. februārī iesniedza

General Química SA, Alava (Spānija),

Repsol Química SA, Madride (Spānija), un

Repsol YPF SA, Madride (Spānija),

ko pārstāv H.M. Himeness-Laiglesia Onjate [*J. M. Jiménez-Laiglesia Oñate*] un H. Himeness-Laiglesia Onjate [*J. Jiménez-Laiglesia Oñate*], *abogados*,

apelācijas sūdzības iesniedzējas,

* Tiesvedības valoda — spāņu.

otrs lietas dalībnieks, kas piedalās tiesvedībā —

Eiropas Komisija, ko pārstāv F. Kastiljo de la Torre [*F. Castillo de la Torre*] un E. Žipinī Furnjē [*E. Gippini Fournier*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja pirmajā instancē.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*] (referents), tiesneši Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], E. Levits un M. Safjans [*M. Safjan*],

ģenerālvokāts J. Mazaks [*J. Mazák*],
sekretāre R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2010. gada 29. aprīļa tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2010. gada 14. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- Ar savu apelācijas sūdzību *General Química SA* (turpmāk tekstā — “GQ”), *Repsol Química SA* (turpmāk tekstā — “RQ”) un *Repsol YPF SA* (turpmāk tekstā — “RYPF”) lūdz atcelt Eiropas Kopienų Pirmās instances tiesas 2008. gada 18. decembra spriedumu lietā T-85/06 *General Química u.c./Komisija* (turpmāk tekstā — “pārsūdzētais spriedums”), ar kuru tā ir noraidījusi to prasību par Komisijas 2005. gada 21. decembra Lēmumu 2006/902/EK par procedūru saskaņā ar EK līguma 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu pret *Flexsys NV*, *Bayer AG*, *Crompton Manufacturing Company Inc.* (bijusī *Uniroyal Chemical Company Inc.*), *Crompton Europe Ltd*, *Chemtura Corporation* (bijusī *Crompton Corporation*), *General Química SA*, *Repsol Química SA* un *Repsol YPF SA* (Lieta COMP/F/C.38.443 — Gumijas ķīmiskās piedevas) (OV 2006, L 353, 50. lpp.; turpmāk tekstā — “apstrīdētais lēmums”), ar kuru iepriekš minētajām komercsabiedrībām tika kopīgi piemērots naudas sods par piedalīšanos nolīgumos un saskaņotās darbībās.

Tiesvedības rašanās fakti

- 2 *GQ* ir Spānijā reģistrēta komercsabiedrība, kas ražo konkrētas gumijas ķīmiskās piedevas. Tā ir *RQ* pilnībā piederoša meitas sabiedrība, bet *RQ* pati pilnībā pieder sabiedrībai *RYPF*.
- 3 Komisija 2005. gada 12. aprīlī nosūtīja *GQ*, *RQ* un *RYPF* adresētu paziņojumu par iebildumiem saskaņā ar procedūru, kas paredzēta EKL 81. pantā un 1992. gada 2. maija Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu 53. pantā (OV 1994, L 1, 3. lpp.).
- 4 Apstrīdētajā lēmumā Komisija atzina *RQ* un *RYPF*, kopā sauktas par *Repsol*, par solidāri atbildīgām par *GQ* izdarīto pārkāpumu.
- 5 Saistībā ar to Komisija iepriekš minētajā lēmumā norādīja, ka var prezumēt, ka mātes sabiedrība ir atbildīga par tai pilnībā piederošu meitas sabiedrību prettiesiskām darbībām; tomēr prezumpciju par izšķirošās ietekmes faktisku īstenošanu šajās meitas sabiedrībās esot iespējams atspēkot.
- 6 Komisija precizēja, ka prezumpciju nevar atspēkot ar apgalvojumu, ka mātes sabiedrība nebija tieši iesaistīta vai nebija informēta par aizliegto vienošanos, vai neveicināja savu meitas sabiedrību prettiesisko rīcību. Komisija arī uzskatīja, ka apgalvojums saskaņā ar kuru *RQ* un *RYPF* nebija uzticēta *GQ* ikdienas komercdarbības vai pamatdarbības vadīšana, nav pietiekams, lai atspēkotu iepriekš minēto prezumpciju.

- 7 Turklāt Komisija norādīja, ka, lai gan šajā lietā vienīgais sabiedrības *GQ* administrators bija deleģējis savas pilnvaras attiecībā uz *GQ* pamatdarbības vadību, viņš joprojām darbojās kā saikne starp *GQ* un *RQ* un ar viņa starpniecību informācija par pārdošanu, ražošanu un finanšu rezultātiem tika nodota mātes sabiedrībai. Turklāt *GQ* finanšu rezultāti tika konsolidēti ar *Repsol* finanšu rezultātiem, tādējādi *GQ* peļņu vai zaudējumus atspoguļojot koncerna peļņā vai zaudējumos.
- 8 Šādos apstākļos apstrīdētā lēmuma 1. panta f) līdz h) punktā Komisija konstatēja, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas no 1999. gada 31. oktobra līdz 2000. gada 30. jūnijam piedalījās virknē [aizliegtu] vienošanos un saskaņotu darbību, tostarp par cenām, kā arī apmaiņā ar konfidenciālu informāciju par konkrētām gumijas ķīmiskām piedevām EEZ, tādējādi pārkāpjot EKL 81. panta un 1992. gada 2. maija Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu 53. panta noteikumus.
- 9 Līdz ar to iepriekš minētā lēmuma 2. panta d) punktā Komisija uzlika *GQ*, *RQ* un *YYPF* solidāru naudas sodu EUR 3,38 miljonu apmērā.

Tiesvedība Pirmās instances tiesā un pārsūdzētais spriedums

- 10 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas [tagad — Vispārējā tiesa] kancelejā iesniegts 2006. gada 8. martā, apelācijas sūdzības iesniedzējas cēla prasību, pamatojoties uz EKL 230. pantu, kurā tika lūgts daļēji atcelt apstrīdēto lēmumu.

- 11 Savas prasības pamatojumam tās izvirzīja trīs pamatus. Pirmais pamats bija saistīts ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā un to, ka nav norādīts pamatojums attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju solidāro atbildību. Otrais un trešais pamats, kuri turpmāk netiks apskatīti, tādēļ ka apelācijas sūdzība uz tiem neattiecas, bija attiecīgi par vairākām kļūdām tiesību piemērošanā, ko Komisija esot pieļāvusi, aprēķinot naudas sodu, kā arī kļūdu vērtējumā, pamatojuma trūkumu un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, piemērojot paziņojumu par sadarbību.
- 12 Attiecībā uz pirmo pamatu Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 58. punktā vispirms ir atgādinājusi Tiesas judikatūru, kura izriet no 1983. gada 25. oktobra sprieduma lietā 107/82 *AEG Telefunken*/Komisija (*Recueil*, 3151. lpp., 49. punkts) un 2000. gada 16. novembra sprieduma lietā C-286/98 P *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija (*Recueil*, I-9925. lpp., 26. punkts), atbilstoši kurai fakts vien, ka meitas sabiedrība ir atsevišķa juridiska persona, nav pietiekams, lai noraidītu iespēju, ka meitas sabiedrības rīcībā var vainot mātes sabiedrību, it īpaši tad, ja šī meitas sabiedrība savu uzvedību tirgū nenosaka autonomi, bet gan būtībā piemēro mātes sabiedrības dotus norādījumus.
- 13 Turpinot, pārsūdzētā sprieduma 59. punktā Pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka saskaņā ar citu pastāvīgo judikatūru, īpašajā gadījumā, kad mātes sabiedrībai pilnībā pieder tās meitas sabiedrības, kura ir pārkāpjošās rīcības īstenotāja, kapitāla daļas, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru šī mātes sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz savas meitas sabiedrības rīcību (atsaucoties uz Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-314/01 *Avebe*/Komisija, Krājums, II-3085. lpp., 136. punkts un tajā minētā judikatūra), tādējādi šīs divas sabiedrības ir viens uzņēmums EKL 81. panta izpratnē (atsaucoties uz Pirmās instances tiesas 2005. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, saukts par *Tokai II*, 59. punkts). Tādējādi mātes sabiedrībai, kura Savienības tiesā apstrīd Komisijas lēmumu, ar kuru tai uzlikts naudas sods par pārkāpumu, kuru izdarījusi šīs mātes sabiedrības meitas sabiedrība, ir jāatspēko šis pieņēmums, iesniedzot pierādījumus par meitas sabiedrības autonomiju; Pirmās instances tiesa šajā ziņā ir atsaukusies uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, 29. punkts).

- 14 Pārsūdzētā sprieduma 60. punktā Pirmās instances tiesa ir arī precizējusi, ka Tiesa minētajā spriedumā lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija ir atsaukusies ne vien uz to, ka mātes sabiedrībai pilnībā pieder meitas sabiedrības kapitāla daļas, bet vēl uz citiem apstākļiem tikai tāpēc, lai norādītu visus pierādījumus, uz kuriem Pirmās instances tiesa ir balstījusi savu pamatojumu, nevis tādēļ, lai iepriekš minētajai prezumpcijai noteiktu papildu nosacījumus.
- 15 Tātad pārsūdzētā sprieduma 62. punktā Pirmās instances tiesa ir nolēmusi, ka pietiek, ka Komisija ir pierādījusi, ka meitas sabiedrības kapitāla daļas pilnībā pieder mātes sabiedrībai, lai varētu piemērot prezumpciju, saskaņā ar kuru mātes sabiedrība izšķiroši ietekmē meitas sabiedrības rīcību tirgū. Līdz ar to Komisija var atzīt mātes sabiedrību par solidāri atbildīgu par tās meitas sabiedrībai noteiktā naudas soda par piedalīšanos aizliegtos kartēļos samaksu, kaut arī ir pierādīts, ka mātes sabiedrība nav tieši piedalījies šo vienošanos noslēgšanā, ja vien šī sabiedrība nepierāda, ka tās meitas sabiedrība tirgū darbojas autonomi.
- 16 Līdz ar to Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 63. punktā ir konstatējusi, ka šajā lietā “Komisija [...] minēja tikai faktu, ka 100 % GQ pamatkapitāla pieder tās mātes sabiedrībām [...], tā pietiekami ņēma vērā Tiesas un Pirmās instances tiesas judikatūru, lai uz šīm sabiedrībām attiecinātu GQ darbības, kas ir pretrunā konkurences tiesībām”.
- 17 Turpinājumā Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 65. punktā ir konstatējusi, ka RYPF un RQ nebija tai iesniegušas vērtēšanai nekādus pierādījumus attiecībā uz saimniecisko, juridisko un organizatorisko saikni starp to un tās meitas sabiedrību, kas pēc tās ieskatiem būtu piemēroti, lai pierādītu, ka meitas sabiedrība ir autonoma komercdarbības un pamatdarbības ziņā.
- 18 Tieši pretēji, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 66. punktā ir konstatējusi, ka pierādījumi, kurus ir uzsvērusi Komisija apstrīdētā lēmuma pamatojuma 262. punktā, sliecas par labu tam, ka pastāv vienots uzņēmums, proti, vienīgais sabiedrības GQ administrators joprojām darbojas kā saikne ar RQ, turklāt RYPF koncerna līmenī

konsolidē GQ un RQ finansiālo veikumu un galu galā — RQ un RYPF kopīgi ir atbildējušas uz paziņojumu par iebildumiem.

- 19 Turklāt pārsūdzētā sprieduma 68. un 69. punktā Pirmās instances tiesa ir nolēmusi, ka fakts vien, ka 2002. gada 22. oktobrī, pēc tam, kad 2002. gada 27. septembrī RQ telpās tika veikta pārbaude, tā deva rīkojumu GQ izbeigt jebkādu praksi, kas varētu tikt uzskatīta par konkurences tiesību pārkāpumu, ir pietiekams, lai pierādītu, ka RYPF un RQ īstenoja izšķirošu ietekmi uz GQ politiku ne vien attiecībā uz tās kā tirgus dalībnieces rīcību, bet arī attiecībā uz prettiesiskajām darbībām, kas ir apstrīdētā lēmuma priekšmets.
- 20 Pārsūdzētā sprieduma 71.–76. punktā Pirmās instances tiesa ir ļoti detalizēti izskatījusi, vai Komisija pārsūdzētajā lēmumā nav kļūdījusies vērtējumā saistībā ar pieteicēju iesniegtajiem pierādījumiem un vai tā nav kļūdījusies, tos neņemdamā vērā; šo punktu redakcija ir šāda:

“71. Šajā ziņā jāatzīst, ka fakts, ka meitas sabiedrības darbības jomas pat pilnā mērā atšķiras no koncerna darbības jomām, vai pat fakts, ka mātes sabiedrība mēģināja, turklāt nesekmīgi, pārdot savu meitas sabiedrību tālāk, nespēj atspēkot prezumpciju, ka RQ un RYPF ir atbildīgas. Lai gan koncerni un kontrolāciju sabiedrības bieži vien veic dažādu veidu komercdarbību un dažkārt pārdod kādas no savām meitas sabiedrībām, jau ir ticis atzīts, ka tās veido vienotu uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē (šajā ziņā skat. 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-330/01 *Akzo Nobel/Komisija*, Krājums, II-3389. lpp., 78. un 82. punkts).

72. Turklāt Komisija, atbildot uz pieteicēju iesniegumu par dokumentu izsniegšanu, Tiesai iesniedza dokumentu, kas ietvēra RQ direktoru padomes protokolus par laiku no 1998. līdz 2000. gadam un kurā ir izklāstīti GQ finanšu rezultāti un lēmums pārdot GQ līdzdalību sabiedrībā *Silquímica SA*, kā arī GQ nekustamos

īpašumus. Šis dokuments visādā ziņā pēc būtības pamato Komisijas konstatāciju pārsūdzētajā lēmumā. Ja RQ direktoru padomei ir nozīmīga loma vairākos būtiskos GQ stratēģijas aspektos, piemēram, nekustamo īpašumu pārdošanā vai kapitāldaļu pārdošanā, un ja tā šajā ziņā sev rezervē pilnvaras pieņemt galīgo lēmumu, tad no tā izriet, ka tā īsteno izšķirošu ietekmi uz GQ rīcību.

73. Attiecībā uz argumentu par to, ka nepārklājas prasītāju sabiedrību pārvaldes institūciju sastāvs, jānorāda, ka no GQ 2004. gada 5. aprīļa vēstules, ko tā nosūtīja Komisijai un ko prasītājas iesniedza pirmstiesas procedūrā, var acīmredzami konstatēt, ka [konfidenciāla informācija] kungs bija gan GQ direktoru padomes priekšsēdētājs (no 1996. līdz 2000. gadam), gan RQ direktoru padomes loceklis (1998. un 1999. gadā). Turklāt jāuzsver, ka tad, kad prasītājas tiesas sēdē tika izjautātas par šo jautājumu, tās vismaz netieši atzina, ka šāda pārklāšanās ir bijusi.
74. Līdzīgi, ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, nevar tikt atbalstīti apgalvojumi, ka Komisija pārsūdzētajā lēmumā nav pārbaudījusi pierādījumus par faktiem, kas liecina, ka vienīgi GQ augstākā līmeņa vadītāji izlēma un īstenoja sabiedrības komercdarbības politiku, iepriekš neinformējot RQ un nesaņemot no tās atļauju. Tas pats sakāms par apgalvojumiem, ka informācija, ko GQ sniedza RQ, bija saistīta nevis ar komercdarbības politiku, bet gan ar meitas sabiedrības finanšu rezultātiem.
75. Attiecībā uz GQ attiecībām ar *Repsol Italia* jānorāda, ka Komisija pārsūdzētajā lēmumā pareizi atspēkoja pieteicēju argumentu par it kā pastāvošo interešu konfliktu starp GQ un tās mātes sabiedrībām, norādot, ka RYPF konsolidē finanšu pārskatus par visu koncernu, kurā ietilpst vairākas meitas sabiedrības, tostarp GQ un *Repsol Italia*. Turklāt Komisija arī pareizi konstatēja, ka šīs attiecības vienīgi ļauj nostiprināt prezumpciju par vienota uzņēmuma pastāvēšanu.

76. Šajos apstākļos jāsecina, kā to apstrīdētā lēmuma 264. apsvērumā izdarīja Komisija, ka prasītājas nav spējušas atspēkot prezumpciju par to, ka mātes sabiedrības ir atbildīgas.”
- 21 Visbeidzot, pārsūdzētā sprieduma 77. punktā Pirmās instances tiesa ir precizējusi, ka neviens no prasītāju alternatīvi izvirzītajiem argumentiem nespēj mazināt apstrīdētā lēmuma pareizību.
- 22 Iepriekš minētā sprieduma 78.–83. punktā Pirmās instances tiesa it īpaši ir atzinusi, ka no judikatūras, kas ir attiecināma uz šo lietu, var secināt, ka atbildības prezumpcija, kas izriet no līdzdalības pamatkapitālā, ir piemērojama ne vien gadījumos, kad pastāv tieša saikne starp mātes sabiedrību un tās meitas sabiedrību, bet arī tādos gadījumos kā šis, kad šī saikne ir netieša — ar iestarpinātas meitas sabiedrības palīdzību.
- 23 Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 84. punktā ir noraidījusi pirmo pamatu, kas izvirzīts prasības atcelt tiesību aktu pamatojumam.
- 24 Tā kā Pirmās instances tiesa kā nepamatotus noraidīja arī pārējos pamatus, pārsūdzētā sprieduma 157. punktā tā ir noraidījusi prasību tās kopumā.

Lietas dalībnieku prasījumi

25 Apelācijas sūdzības iesniedzēju prasījumi Tiesai ir šādi:

- atcelt pārsūdzēto spriedumu tiktāl, ciktāl tajā ir noraidīts pamats par acīmredzamu kļūdu vērtējumā un pamatojuma trūkumu par apelācijas sūdzības iesniedzēju solidāro atbildību

- atcelt apstrīdētā lēmuma 1. panta g) un h) punktu un 2. panta d) punktu tiktāl, ciktāl tie attiecas uz RYPF un RQ kā kopīgi un solidāri atbildīgām par GQ izdarīto EKL 81. panta 1. punkta noteikumu pārkāpumu, un pakārtoti — tiktāl, ciktāl lēmums ir vērstis pret RYPF, un

- abos gadījumos atbilstoši samazināt uzlikto sodu.

26 Komisija lūdz Tiesu:

- apelācijas sūdzību noraidīt un

- piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Par apelācijas sūdzību

- 27 Prasības pamatojumam apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda divus pamatus, kas attiecas uz kļūdu tiesību piemērošanā, vainojot attiecīgi RQ un RYPF EKL 81. panta 1. punkta noteikumu pārkāpumā, ko izdarījusi GQ.

Par pirmo apelācijas pamatu — kļūdu tiesību piemērošanā, konstatējot RQ atbildību par EKL 81. panta 1. punkta noteikumu pārkāpumu, ko izdarījusi GQ

- 28 Pirmais pamats, ko izvirza apelācijas sūdzības iesniedzējas, būtībā ir sadalīts trīs daļās.

Par pirmo daļu, kas saistīta ar to, ka Pirmās instances tiesa esot kļūdaini piemērojusi prezumpciju par mātes sabiedrības izšķirošu ietekmi meitas sabiedrībā, kuras kapitāla daļas pilnībā pieder mātes sabiedrībai

— Lietas dalībnieku argumenti

- 29 Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo tā esot kļūdaini uzskatījusi, ka, lai vainotu mātes sabiedrību meitas sabiedrības, kuras kapitāla daļas pilnībā pieder mātes sabiedrībai, prettiesiskā

rīcībā, Komisija varēja izmantot kritēriju, kam nav nekādas saistības ar šīs meitas sabiedrības izdarīto pārkāpumu.

- 30 Tik tiešām, Tiesas 2009. gada 10. septembra spriedumā lietā C-97/08 P *Akzo Nobel* u.c./Komisija (Krājums, I-8237. lpp.) esot apstiprināts, ka šādas prezumpcijas piemērošana ir leģitīma. Tomēr, lai vainotu šo mātes sabiedrību par tās meitas sabiedrības rīcību, Komisijai esot jāsniedz papildu pierādījumi.
- 31 Līdz ar to, kā izrietot no Pirmās instances tiesas 2005. gada 15. septembra sprieduma lietā T-325/01 *Daimler Chrysler*/Komisija (Krājums, II-3319. lpp., 218. punkts) un 2007. gada 26. aprīļa sprieduma apvienotajās lietās T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 un T-136/02 *Bolloré*/Komisija (Krājums, II-947. lpp., 132. punkts), kā arī savā ziņā — no iepriekš minētā Tiesas sprieduma lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, Komisija nekādā ziņā nevar tikt atbrīvota no pienākuma pārbaudīt, vai šī mātes sabiedrība patiesi īsteno vadību pār meitas sabiedrību un vai tā vairumā gadījumu ievēro no mātes sabiedrības saņemtos norādījumus.
- 32 Komisija uzskata, ka šis arguments ir pretrunā pastāvīgajai judikatūrai. Iepriekš minētajos spriedumos lietā *AEG Telefunken*/Komisija, lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, kā arī lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija Tiesa esot apstiprinājusi, ka pastāv prezumpcija, atbilstoši kurai mātes sabiedrībai pilnā apmērā piederoša meitas sabiedrība noteikti ievēro politiku, ko noteikušas tās pašas pārvaldes institūcijas, kas nosaka mātes sabiedrības politiku. Tas ļaujot vainot mātes sabiedrību par pārkāpumu, ko izdarījusi meitas sabiedrība, pat ja nav pazīmju, ka šī sabiedrība ir iesaistīta izdarīto pārkāpumu veidošajos faktos.
- 33 Šādas prezumpcijas piemērošana, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvotajam, nenozīmējot, ka tiek apvērsts pierādīšanas pienākums, bet gan tiek sniegts tikai prasītais pierādījumu līmenis, lai mātes sabiedrību varētu vainot saskaņotās darbībās, kurās ir iesaistīta tās meitas sabiedrība.

— Tiesas vērtējums

- 34 Vispirms ir jānorāda, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai ar uzņēmuma jēdzienu saprot jebkuru saimniecisku vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šo struktūru juridiskā statusa un finansēšanas veida (it īpaši skat. 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, Krājums, I-5425. lpp., 112. punkts; 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze u.c.*, Krājums, I-289. lpp., 107. punkts, kā arī 2006. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-205/03 P *FENIN/Komisija*, Krājums, I-6295. lpp., 25. punkts).
- 35 Tiesa ir norādījusi arī, ka šajā pašā kontekstā ir jāsaprot, ka uzņēmuma jēdziens nozīmē saimniecisku vienību, pat ja juridiskā izpratnē šī saimnieciskā vienība sastāv no vairākām fiziskām vai juridiskām personām (2006. gada 14. decembra spriedums lietā C-217/05 *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, Krājums, I-11987. lpp., 40. punkts; iepriekš minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 55. punkts, kā arī 2010. gada 1. jūlija spriedums lietā C-407/08 P *Knauf Gips/Komisija*, Krājums, I-6371. lpp., 64. punkts).
- 36 Ja šāda saimnieciska vienība pārkāpj konkurences noteikumus, tai saskaņā ar personiskas atbildības principu ir jāatbild par pārkāpumu (iepriekš minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 37 Attiecībā uz jautājumu, kādos apstākļos juridisku personu, kas nav izdarījusi pārkāpumu, tomēr var sodīt, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka meitas sabiedrības rīcībā var vainot mātes sabiedrību, it īpaši tad, ja, lai gan tā ir atsevišķa juridiska persona, šī meitas sabiedrība savu uzvedību tirgū nenosaka autonomi, bet gan būtībā piemēro mātes sabiedrības dotus rīkojumus, īpaši ievērojot ekonomiskās, organizatoriskās un

juridiskās saiknes, kas apvieno šīs abas juridiskās vienības (iepriekš minētais spriedums lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 38 Šādā situācijā, tā kā mātes sabiedrība un tās meitas sabiedrība ir vienas saimnieciskas vienības daļas un tātad veido vienu uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē, Komisija var adresēt mātes sabiedrībai lēmumu, ar kuru tiek uzlikts naudas sods, un netiek prasīts pierādīt pēdējās personisku līdzdalību pārkāpumā (iepriekš minētais spriedums lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, 59. punkts).
- 39 Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka īpašajā gadījumā, kad mātes sabiedrībai pilnībā pieder tās meitas sabiedrības, kas ir izdarījusi Savienības konkurences tiesību pārkāpumu, kapitāla daļas, pirmkārt, šī mātes sabiedrība var īstenot izšķirošu ietekmi uz šīs meitas sabiedrības rīcību un, otrkārt, pastāv atspēkojama prezumpcija, ka minētā mātes sabiedrība faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrības rīcību (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 40 Šādos apstākļos pietiek, ka Komisija pierāda, ka viss meitas sabiedrības kapitāls pieder tās mātes sabiedrībai, lai prezumētu, ka pēdējā īsteno izšķirošu ietekmi uz šīs meitas sabiedrības komercdarbības politiku. Līdz ar to Komisija var uzskatīt mātes sabiedrību par solidāri atbildīgu par tās meitas sabiedrībai uzliktā naudas soda samaksu, ja vien šī mātes sabiedrība, kurai ir jāatspēko šī prezumpcija, neiesniedz pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu, ka tās meitas sabiedrība rīkojas tirgū autonomi (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, 29. punkts, kā arī lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, 61. punkts).
- 41 Tādējādi, pretēji tam, ko norāda apelācijas sūdzības iesniedzējas, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 60. punktā pamatoti ir norādījusi, ka, ja Tiesa tik tiešām iepriekš minētā sprieduma lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija 28. un 29. punktā papildus īpašumtiesībām uz 100% meitas sabiedrības kapitāla ir minējusi citus apstākļus, kā, piemēram, to, ka nav apstrīdēts, ka mātes sabiedrība ietekmē meitas

sabiedrības komercdarbības politiku, un to, ka abām sabiedrībām administratīvās procedūras laikā ir kopēja pārstāvība, Tiesa šos apstākļus tik un tā ir minējusi, tikai lai norādītu visus pierādījumus, uz kuriem Pirmās instances tiesa ir balstījusi savu pamatojumu, nevis tādēļ, lai iepriekš minētās prezumpcijas īstenošanai izvirzītu nosacījumu par papildu netiešu pienākumu iesniegšanu par to, ka mātes sabiedrība faktiski ir īstenojusi savu ietekmi (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, 62. punkts).

- 42 No visiem šiem apsvērumiem izriet, ka Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 59.–63. punktā nolemjot, ka, ja mātes sabiedrībai pieder 100% tās meitas sabiedrības kapitāla, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru šī mātes sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrības rīcību.
- 43 Līdz ar to pirmā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

Par pirmā pamata otro daļu — kļūdām vērtējumā par mātes sabiedrības, kurai pilnībā pieder meitas sabiedrības kapitāla daļas, izšķirošu ietekmi uz savas meitas sabiedrības rīcību

— Lietas dalībnieku argumenti

- 44 Apelācijas sūdzības iesniedzējas, pirmkārt, apgalvo, ka, pat ja Komisija esot varējusi prezumēt mātes sabiedrības, kurai pilnībā pieder meitas sabiedrības kapitāla daļas, izšķirošu ietekmi uz savas meitas sabiedrības rīcību, Pirmās instances tomēr esot

pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz pierādījumu jomā piemērojamiem noteikumiem, pārmērīgi ierobežojot iespēju atspēkot prezumpciju, līdz ar to ieviešot automātiskas atbildības režīmu, kas ir pretējs personiskas atbildības principam.

- 45 Otrkārt, attiecībā uz to pierādījumu vērtējumu, kas sniegti, lai atspēkotu iepriekš minēto prezumpciju, apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka pierādījumi, ko Pirmās instances tiesa ir analizējusi pārsūdzētā sprieduma 66. punktā, neļauj secināt, ka pastāv tikai viena saimnieciska vienība.
- 46 Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka pārsūdzētā sprieduma 68. un 69. punktā Pirmās instances tiesa esot sagrozījusi paziņojumu, ar kuru RQ pēc Komisijas veiktās pārbaudes deva rīkojumu visiem grupas uzņēmumiem, tostarp GQ, izbeigt jebkādu praksi, kas varētu tikt uzskatīta par konkurences tiesību pārkāpumu, jo no šī paziņojuma neizrietot, ka RQ bija zināms par GQ pārmesto rīcību.
- 47 Ceturtkārt, šajos pašos pārsūdzētā sprieduma punktos esot arī pieļauta kļūda juridiskajā kvalifikācijā un pamatojumā, jo iepriekš minētais paziņojums neesot pietiekams, lai pierādītu, ka RQ un GQ ir saimnieciska vienība.
- 48 Komisija savukārt apgalvo, ka attiecībā uz prezumpcijas, ka mātes sabiedrībai ir izšķiroša ietekme uz savas meitas sabiedrības rīcību, atspēkošanu, iepriekš minētajā spriedumā lietā *Akzo Nobel u.c.*/Komisija, ir sniegtas atsevišķas norādes, kas apstiprina, ka Pirmās instances tiesas argumentācija ir pamatota. Šajā spriedumā Tiesa esot nospriedusi, ka, lai noteiktu, vai meitas sabiedrība autonomi nosaka savu rīcību tirgū, ir jāņem vērā visi atbilstošie pierādījumi par ekonomiskajām, organizatoriskajām un juridiskajām saitēm, kas vieno meitas sabiedrību ar mātes sabiedrību.

49 Komisija uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pierādījušas, ka Pirmās instances tiesa būtu pieļāvusi kļūdas šo pierādījumu vērtējumā.

— Tiesas vērtējums

50 Attiecībā uz pirmo iebildumu par kļūdu tiesību piemērošanā, ko Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi, ierobežojot mātes sabiedrības iespēju atspēkot prezumpciju par tās izšķirošo ietekmi uz meitas sabiedrību, kuras kapitāla daļas tai pilnībā pieder, jānorāda, ka pārsūdzētā sprieduma 65. punktā šī tiesa ir pareizi konstatējusi, ka mātes sabiedrībai ir jāiesniedz tai novērtēšanai ikviens fakts, kas attiecas uz organizatoriskajām, ekonomiskajām un juridiskajām saiknēm starp to un tās meitas sabiedrību, lai pierādītu, ka tās nav viena saimnieciska vienība.

51 No Tiesas judikatūras izriet, ka, lai atspēkotu prezumpciju, saskaņā ar kuru mātes sabiedrība, kam pilnībā pieder meitas sabiedrības kapitāla daļas, isteno izšķirošu ietekmi uz savu meitas sabiedrību, šai mātes sabiedrībai ir jāiesniedz Savienības tiesai novērtēšanai ikviens fakts, kas attiecas uz organizatoriskajām, ekonomiskajām un juridiskajām saiknēm starp to un tās meitas sabiedrību, lai pierādītu, ka tās nav viena saimnieciska vienība (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, 65. punkts).

52 Turklāt ir jānorāda, ka, pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējas, ņemot vērā, ka šī prezumpcija ir atspēkojama, to var atspēkot, katru reizi sniedzot Pirmās instances tiesas minētos pierādījumus, tādēļ mātes sabiedrība, kurai pilnībā pieder tās meitas sabiedrības kapitāla daļas, nav automātiski atbildīga, jo tas būtu pretēji personiskas atbildības principam, uz kuru ir balstītas Savienības konkurences tiesības.

- 53 Līdz ar to šis iebildums ir jānoraida.
- 54 Attiecībā uz otro un trešo iebildumu saistībā attiecīgi ar Pirmās instances tiesas pieļauto kļūdu, jo pārsūdzētā sprieduma 66. punktā analizētie pierādījumi neļaujot secināt, ka pastāv viena vienīga saimnieciska vienība, kā arī to, ka šī sprieduma 68. un 69. punktā RQ paziņojums GQ esot sagrozīts, jo tas nepierādot, ka RQ bija zināms par GQ pārņemto rīcību, ir jānorāda, ka šie iebildumi ir radušies kļūdainas iepriekš minētā sprieduma atbilstošo fragmentu interpretācijas dēļ.
- 55 Pirmkārt, pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējas, Pirmās instances tiesa nav secinājusi, ka, ņemot vērā pārsūdzētā sprieduma 66. punktā analizētos pierādījumus, pastāv viena saimnieciska vienība. Pirmās instances ir konstatējusi tikai faktus, ko Komisija jau bija ņēmusi vērā apstrīdētā lēmuma pamatojuma 262. punktā, sliecoties par labu tam, ka pastāv vienots uzņēmums, kas līdz ar to neļauj atspēkot RQ nelabvēlīgo prezumpciju.
- 56 Otrkārt, pārsūdzētā sprieduma 68. un 69. punktā Pirmās instances tiesa no RQ veiktā paziņojuma GQ nav secinājusi, ka RQ noteikti zināja par pārkāpjošo rīcību, kas tika pārņemta GQ, toties Pirmās instances tiesa ir uzskatījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojums vien, ar kuru tās apstiprināja, ka ar šo paziņojumu GQ tika dots iepriekš minētais rīkojums, ir pietiekams, lai pierādītu, ka RQ īsteno izšķirošu ietekmi uz GQ politiku.
- 57 Šajos apstākļos arī otrais un trešais iebildums ir jānoraida kā nepamatoti.
- 58 Ar ceturto iebildumu apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā pārmet Pirmās instances tiesai pamatojuma neesamību, jo tā neesot pietiekami norādījusi iemeslus, kuru dēļ

pārsūdzētā sprieduma 69. punktā tā ir uzskatījusi, ka iepriekš minētais apgalvojums attiecībā uz RQ rīkojumu GQ ir pats par sevi pietiekams, lai pierādītu, ka RQ īsteno izšķirošu ietekmi uz GQ politiku.

- 59 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru sprieduma pamatojumā skaidri un nepārprotami ir jābūt norādītai Pirmās instances tiesas argumentācijai, lai ieinteresētās personas varētu uzzināt pieņemtā lēmuma pamatojumu un lai Tiesa varētu veikt tiesas kontroli (skat. 2009. gada 2. aprīļa spriedumu lietā *C-202/07 P France Télécom/Komisija*, Krājums, I-2369. lpp., 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 60 Šajā lietā Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 69. punktā ir aprobežojusies vienīgi ar konstatējumu, ka paziņojums, ar kuru — pēc tam, kad 2002. gada 27. septembrī RQ telpās tika veikta pārbaude, — tā deva rīkojumu GQ izbeigt jebkādu praksi, kas varētu tikt uzskatīta par konkurences tiesību pārkāpumu, ir pietiekams, lai pierādītu, ka RQ īstenoja izšķirošu ietekmi uz GQ politiku ne vien attiecībā uz tās kā tirgus dalībnieka rīcību, bet arī attiecībā uz prettiesiskajām darbībām, kas ir apstrīdētā lēmuma priekšmets.
- 61 Šādi rikodamās, Pirmās instances tiesa ir aprobežojusies ar vispārīgu apgalvojumu, skaidri un nepārprotami nenorādot šāda secinājuma pamatā esošos iemeslus.
- 62 No tā izriet, ka pārsūdzētajā spriedumā nav norādīts pamatojums, jo Pirmās instances tiesa nav norādījusi iemeslus, kuri ir iepriekš minētā secinājuma pamatā.
- 63 Līdz ar to šis iebildums ir pamatots, bet pārējā pirmā pamata otrā daļa ir jānoraida.

Par pirmā pamata trešo daļu — kļūdām tiesību piemērošanā un pamatojumā, pārbaudot apelācijas sūdzības iesniedzēju sniegtos pierādījumus, lai atspēkotu prezumpciju par *RQ* izšķirošo ietekmi uz *GQ* rīcību

— Lietas dalībnieku argumenti

- ⁶⁴ Apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirza vairākus iebildumus par Pirmās instances tiesas konstatējumiem, kas ir ļoti detalizēti izklāstīti pārsūdzētā sprieduma 71.–75. punktā.
- ⁶⁵ Pirmkārt, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 71. punktā esot sagrozījusi faktu, ka *GQ* veic citādas darbības nekā *RQ*, turklāt tā kļūdaini neesot ņēmusi vērā vairākus *RQ* mēģinājumus laika posmā no 1993. līdz 2004. gadam pārdot *GQ* trešajām personām. Šie fakti esot neapstrīdami pierādījumi, ka *RQ* nav intereses par *GQ* darbību.
- ⁶⁶ Otrkārt, pretēji Pirmās instances tiesas vērtējumam, kas ir izklāstīts pārsūdzētā sprieduma 72. punktā, fakts, ka *RQ* valdes sanāksmju protokolos astoņu gadu laikā no 1998. līdz 2005. gadam *GQ* ir minēta tikai divreiz, pierādot, ka *RQ* nekādi neietekmē un neiejaucas *GQ* darbībā.
- ⁶⁷ Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka *RQ* un *GQ* pārvaldes institūciju pārklāšanās, uz ko norāda Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 73. punktā, attiecas tikai uz vienu personu un tāpat tai ir tikai niecīga nozīme.

- 68 Ceturtkārt, pārsūdzētā sprieduma 74. punktā Pirmās instances tiesa esot kļūdaini, neanalizējot noraidījusi, pirmkārt, pierādījumus, ka tikai GQ vadītāji noteica un īstenoja šīs sabiedrības komercdarbības politiku, un, otrkārt, apgalvojumus, ka informācija, ko GQ sniedza RQ, attiecās tikai uz GQ finanšu rezultātiem.
- 69 Piektkārt, attiecībā uz GQ attiecībām ar *Repsol Italia*, Pirmās instances tiesa tāpat esot pieļāvusi kļūdu, pārsūdzētā sprieduma 75. punktā atzīstot, ka pārskatu konsolidēšana, ko visai uzņēmumu grupai veica RYPF, apstiprina Komisijas pieņēmumu, kaut arī komercaģenta līgumattiecības, kas nav ekskluzīvas, starp GQ un *Repsol Italia* pierādot, ka GQ ir komerciāli patstāvīga.
- 70 Komisija atbild, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pierādījušas, ka pastāv ārkārtēji apstākļi, kas ļautu atspēkot prezumpciju, ka mātes sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz meitas sabiedrību, proti, fakti, ko Pirmās instances tiesa kļūdaini nebūtu izskatījusi vai kurus tā būtu sagrozījusi. Argumenti, ko šajā ziņā izvirza apelācijas sūdzības iesniedzējas, esot ļoti vispārīgi, un tie neesot pamatoti.

— Tiesas vērtējums

- 71 Vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai saskaņā ar EKL 225. panta pirmo daļu un Tiesas Statūtu 58. panta pirmo daļu tikai Pirmās instances tiesa ir tiesīga, pirmkārt, konstatēt faktus, izņemot gadījumu, kad fakti konstatēti neprecīzi šai tiesai iesniegto lietas materiālu dēļ, un, otrkārt, veikt šo faktu vērtējumu. Tiklīdz Pirmās instances tiesa ir konstatējusi vai novērtējusi faktus, Tiesa saskaņā ar EKL 225. pantu ir kompetenta pārbaudīt šo faktu juridisko kvalifikāciju un tiesiskās sekas, kuras Pirmās instances tiesa ir paredzējusi (it īpaši skat. 2006. gada 6. aprīļa spriedumu lietā C-551/03 P *General Motors*/Komisija, Krājums, I-3173. lpp., 51. punkts; 2008. gada 22. maija spriedumu lietā C-226/06 P *Evonik Degussa*/Komisija, 72. punkts, kā arī

2009. gada 3. septembra spriedumu lietā C-535/06 P *Moser Baer India*/Padome, Krājums, I-7051. lpp., 31. punkts).

- 72 Tādējādi Tiesas kompetencē nav nedz faktu konstatēšana, nedz arī principā to pierādījumu izvērtēšana, ko Pirmās instances tiesa ir izmantojusi šo faktu pamatojumam. Ja vien šie pierādījumi ir iegūti likumīgi un ir ievēroti tiesību vispārējie principi un procesuālie noteikumi, kas piemērojami pierādījumu iesniegšanas un administrēšanas jomā, tikai Pirmās instances tiesa var izvērtēt, kāda vērtība jāpiešķir tai iesniegtajiem pierādījumiem. Šis vērtējums tāpat, izņemot šo pierādījumu sagrozīšanas gadījumu, nav tiesību jautājums, kas kā tāds ir iesniegts Tiesas kontrolei apelācijas ietvaros (iepriekš minētais spriedums lietā *General Motors*/Komisija, 52. punkts; 2006. gada 21. septembra spriedums lietā C-113/04 P *Technische Unie*/Komisija, Krājums, I-8831. lpp., 83. punkts, kā arī 2008. gada 31. janvāra spriedums lietā C-103/07 P *Angelidis*/Parlaments, 46. punkts).
- 73 Šajā lietā vispirms attiecībā uz iebildumiem par iespējamu argumentu sagrozīšanu pārsūdzētā sprieduma 71. punktā par GQ darbību, vēl pirms tā pievienojās RQ grupai, par RQ atšķirīgajām darbībām, kā arī par RQ mēģinājumiem pārdot GQ laika posmā no 1993. līdz 2004. gadam, no vienas puses, un iespējamajām kļūdām faktu, kas analizēti šī sprieduma 72., 73. un 75. punktā, juridiskajā kvalifikācijā, no otras puses, ir jākonstatē, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas tikai vēlas apstrīdēt pierādījumu vērtējumu, ko ir veikusi Pirmās instances tiesa, apstrīdot to pierādījumu nozīmi, ko Pirmās instances tiesa ir ņēmusi vērā savā analizē.
- 74 Šādos apstākļos apelācijas sūdzības iesniedzējas patiesībā neapgalvo nedz, ka ir notikusi to faktu sagrozīšana, uz kuriem Pirmās instances tiesa ir pamatojusies, lai nonāktu pie attiecīgajiem konstatējumiem, nedz arī, ka ir pieļauta kļūda faktu juridiskajā kvalifikācijā, līdz ar to, pamatojoties uz šī sprieduma 71. un 72. punktā minēto judikatūru, šie iebildumi ir jānoraida kā nepieņemami.
- 75 Turpinot, attiecībā uz iebildumu, ar kuru apelācijas sūdzības iesniedzējas tiecas pierādīt, ka Pirmās instances tiesas argumentācija ir nepietiekama un, iespējams,

pretrunīga, kā arī kļūdu tiesību piemērošanā, ko tā esot pieļāvusi pārsūdzētā sprieduma pamatojuma daļā attiecībā uz pierādījumu par GQ autonomiju no RQ komercdarbības un pamatdarbības ziņā noraidīšanu, ir jānorāda, ka pārsūdzētā sprieduma 74. punktā Pirmās instances tiesa nav izskatījusi pēc būtības šos pierādījumu elementus un ir vienīgi noraidījusi apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentus, izdarot vienkāršu atsauci uz iepriekš minēto judikatūru, kas iepriekš citēta pārsūdzētajā spriedumā.

- 76 Tomēr jākonstatē, ka iepriekš minētā pārsūdzētā sprieduma 58.–60. punktā minētā judikatūra nav pietiekama, lai sniegtu vajadzīgos elementus, ar ko varētu noraidīt apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentus, tos atsevišķi neanalizējot, un turklāt šajā judikatūrā ir noteikts pienākums Pirmās instances tiesai, kā tā pati to ir norādījusi šī sprieduma 65. punktā, vērtēt katru pierādījumu attiecībā uz saimniecisko, juridisko un organizatorisko saikni starp RQ un GQ, ar ko varētu pierādīt, ka meitas sabiedrības rīcība ir autonoma no tās mātes sabiedrības un ka līdz ar to šīs divas sabiedrības nav viena saimnieciska vienība.
- 77 Šāda pārbaude bija vajadzīga vēl jo vairāk tādēļ, ka GQ komercdarbības politikas īstenošana, kā tas izriet no Tiesas judikatūras, ir daļa no atbilstošo pierādījumu kopuma, ar ko apelācijas sūdzības iesniedzējas var atspēkot prezumpciju par RQ izšķirošo ietekmi uz GQ darbību, elementiem, kuru raksturs un nozīme atšķiras atkarībā no attiecīgā pārkāpuma veida un konkrētā pārkāpuma īpašajiem apstākļiem (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 73. un 74. punkts).
- 78 Pirmās instances tiesai tātad bija konkrēti jāņem vērā un jāpārbauda fakti, ar ko apelācijas sūdzības iesniedzējas varētu pierādīt GQ autonomiju, īstenojot tās komercdarbības politiku, lai pārbaudītu, vai Komisija nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā tajā ziņā, ka tā uzskatīja šos pierādījumus par nepietiekamiem, lai šajā gadījumā pierādītu, ka šī meitas sabiedrība un RQ neveido vienu saimniecisku vienību.

- 79 No iepriekš minētā izriet, ka Pirmās instances tiesa, kā to savu secinājumu 51. punktā norādījis ģenerālvokāts, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 74. punktā nolemjot, ka, “ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru”, nevar piekrist argumentiem, kas ir sniegti, lai pierādītu, ka šāda autonomija pastāv, un neveicot konkrēto apelācijas sūdzības iesniedzēju sniegto elementu pārbaudi.
- 80 Līdz ar to šim prasītāju iebildumam ir jāpiekrīt, tomēr pārējā pirmā pamata trešā daļa tiek noraidīta.

Par otro pamatu — kļūdu tiesību piemērošanā, nosakot “RYPF” atbildību par EKL 81. panta 1. punkta noteikumu pārkāpumu, ko izdarījusi “GQ”

— Lietas dalībnieku argumenti

- 81 Ar otro pamatu apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, automātiski paplašinot meitas sabiedrības, kas ir pārkāpuma izdarītāja, atbildību attiecībā uz koncerna, pie kura pieder šī meitas sabiedrība, mātes sabiedrību.
- 82 Pieņemot šādu spriedumu, Pirmās instances tiesa esot padarījusi RYPF atbildīgu par RQ nespēju atspēkot tās atbildību par GQ rīcību. No tā izrietot, ka par meitas sabiedrības pārkāpumiem sistemātiski tiks vainota koncerna mātes sabiedrība, kurai pieder šī meitas sabiedrība, neņemot vērā katra konkrētā gadījuma īpašos apstākļus, tostarp iestarpināto sabiedrību skaitu, to veidu un aktivitātes, kā arī to saimnieciskās un juridiskās saiknes.

83 Komisija uzskata, ka nesena Pirmās instances tiesas judikatūra apstiprina, ka prezumpcija par izšķirošu ietekmi uz meitas sabiedrību ir piemērojama koncerna mātes sabiedrībai, pat ja tās kontrole pār meitas sabiedrību ir “attālināta” un “netieša”.

— Tiesas vērtējums

84 Lai sniegtu atbildi uz šo pamatu, ir jānoskaidro, vai un kādos apstākļos Komisija var vainot koncerna mātes sabiedrību (turpmāk tekstā — “kontrolāciju sabiedrība”), šajā gadījumā RYPE, kura ir solidāri atbildīga par Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu, ko ir izdarījusi sabiedrība, šajā gadījumā GQ, kuras kapitāla daļas pilnībā pieder šīs pašas uzņēmumu grupas starpposmā esošai sabiedrībai, šajā gadījumā RQ, kura pati savukārt pilnībā pieder kontrolāciju sabiedrībai.

85 Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kura ir atgādināta šī sprieduma 34.–38. punktā, Komisija var noteiktos gadījumos pieņemt lēmumu, ar kuru sabiedrībai uzliek naudas sodu par Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu, un netiek prasīts pierādīt tās personisku līdzdalību pārkāpumā, it īpaši tad, ja, lai gan tā ir atsevišķa juridiska persona, šī meitas sabiedrība savu uzvedību tirgū nenosaka autonomi, bet gan būtībā īsteno mātes sabiedrības dotus rīkojumus.

86 Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, līdz ar to nevar izslēgt, ka kontrolāciju sabiedrība var būt solidāri atbildīga par Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu, ko izdarījusi šī koncerna meitas sabiedrība, kuras pamatkapitāls tai nepieder, ja vien šī kontrolāciju sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz iepriekš minēto meitas sabiedrību, pat ja tas notiek netieši, izmantojot starpposmā esošu sabiedrību. Tas tā ir gadījumā, kad meitas sabiedrība savu uzvedību tirgū nenosaka autonomi attiecībā uz

šo iestarpināto sabiedrību, kura savukārt arī savu uzvedību tirgū nenosaka autonomi, bet gan būtībā īsteno kontrolāciju sabiedrības dotus norādījumus.

- 87 Šādā gadījumā kontrolāciju sabiedrība, iestarpinātā sabiedrība un, visbeidzot, meitas sabiedrība veido vienu saimniecisku vienību un tātad tās veido vienu uzņēmumu Savienības konkurences tiesību izpratnē.
- 88 Līdz ar to, kā to savu secinājumu 62. un 63. punktā norādījis ģenerāladvokāts, īpašajā gadījumā, kad kontrolāciju sabiedrībai pilnībā pieder iestarpinātās sabiedrības kapitāla daļas, kurai savukārt pilnībā pieder meitas sabiedrības kapitāla daļas, kura ir pārkāpjošās rīcības īstenoātāja, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru šī kontrolāciju sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz iestarpināto sabiedrību un netieši caur šo pēdējo sabiedrību kontrolāciju sabiedrība ietekmē arī iepriekš minētās meitas sabiedrības rīcību.
- 89 Tādējādi šajā īpašajā gadījumā Komisija ir tiesīga uzlikt pienākumu kontrolāciju sabiedrībai solidāri maksāt naudas sodu, kas ir uzlikts grupas meitas sabiedrībai, ja vien šī kontrolāciju sabiedrība neatspēko iepriekš minēto prezumpciju un nepierāda, ka vai nu iestarpinātā sabiedrība, vai arī iepriekš minētā meitas sabiedrība savu uzvedību tirgū nosaka autonomi (pēc analogijas skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, 29. punkts, un lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, 61. punkts).
- 90 No iepriekš teiktā izriet, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 81. punktā nolēmot, ka atbildības prezumpcija, kas izriet no fakta, ka vienas sabiedrības kapitāla daļas pilnībā pieder citai sabiedrībai, ir piemērojama ne tikai gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp mātes sabiedrību un tās meitas sabiedrību, bet arī tādā gadījumā kā šajā lietā, kad šī saikne ir netieša, ņemot vērā, ka pastāv cita, iestarpināta sabiedrība. Tādējādi iepriekš minētā sprieduma 64. un 80. punktā Pirmās instances tiesa būtībā ir pareizi nolēmusi, ka Komisija varēja vainot

apelācijas sūdzības iesniedzējas kā solidāri atbildīgas, tostarp tādēļ, ka RQ pilnībā pieder GQ kapitāla daļas un RYPF pilnībā pieder RQ kapitāla daļas.

- 91 Līdz ar to otrais apelācijas sūdzības pamats ir jānoraida kā nepamatots.
- 92 No visa iepriekš minētā izriet, ka pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ tiktāl, ciktāl, pirmkārt, Pirmās instances tiesa nav norādījusi iemeslus, ar ko tā pamato secinājumu par to, ka RQ deva rīkojumu GQ izbeigt jebkādu praksi, kas varētu tikt uzskatīta par konkurences tiesību pārkāpumu, kas pats par sevi būtu pietiekami, lai pierādītu, ka RQ īstenoja izšķirošu ietekmi uz GQ politiku ne vien attiecībā uz tās kā tirgus dalībnieka rīcību, bet arī attiecībā uz prettiesiskajām darbībām, kas ir apstrīdētā lēmuma priekšmets, un, otrkārt, Pirmās instances tiesa nav konkrēti pārbaudījusi pierādījumus, ko iesniegušas apelācijas sūdzības iesniedzējas, lai pierādītu GQ autonomiju, tai īstenojot savu komercdarbības politiku.
- 93 Pārējā daļā apelācijas sūdzība ir jānoraida.

Par prasību Pirmās instances tiesā

- 94 Atbilstoši Tiesas Statūtu 61. panta pirmās daļas otrajam teikumam Vispārējās tiesas nolēmuma atcelšanas gadījumā Tiesa pati var taisīt galīgo spriedumu šajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija. Tā tas ir šajā gadījumā.

Lietas dalībnieku argumenti

- ⁹⁵ Pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka pēc 2002. gada 27. septembrī GQ telpās veiktās pārbaudes RQ deva rīkojumu visām grupas sabiedrībām, tostarp GQ, izbeigt jebkādu praksi, kas varētu tikt uzskatīta par Savienības konkurences tiesību pārkāpumu.
- ⁹⁶ Šis fakts pierādot, ka RQ un RYPF nav piedalījušās pārkāpjošā rīcībā, kas tiek pārmesta GQ, tām nav sakara ne ar vienu no uzņēmumiem, kuri bija šīs aizliegtās vienošanās dalībnieki, tās nav piedalījušās ne lēmumu pieņemšanā tās ietvaros, ne arī to īstenošanā, tās nav uzraudzījušas šo lēmumu īstenošanu, citi uzņēmumi tās nav informējuši par šiem faktiem un, visbeidzot, arī GQ tās nav informējuši par savu rīcību.
- ⁹⁷ Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka RYPF un RQ pirmstiesas procesā Komisijai ir iesniegušas virkni dokumentu, lai atspēkotu prezumpciju par to atbildību un sniegtu lietišķus pierādījumus par GQ autonomiju komercdarbības un pamatdarbības ziņā attiecībā uz iepriekš minēto rīcību. Tomēr Komisija šos pierādījumus esot novērtējusi kļūdaini vai pat ignorējusi.
- ⁹⁸ It īpaši Komisija esot pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, jo GQ rīcība tirgū esot bijusi pilnīgi autonoma, šīs sabiedrības vadītājiem esot bijis neierobežots deleģējums un pilnvaras, lai īstenotu sabiedrības pārvaldes, vadības un administratīvās funkcijas. Turklāt Komisija arī neesot norādījusi, ka informācija, ko GQ sniedza RQ, bija tikai atskaite par budžeta rezultātiem un stratēģiskajiem vai uzņēmējdarbības plāniem, ko bija izstrādājuši GQ vadītāji.

- 99 Savukārt Komisija apgalvo, ka apelācijas sūdzības iesniedzējam nav izdevies atspēkot prezumpciju par atbildību, kas gulstas uz RQ.

Tiesas vērtējums

- 100 Lai izvērtētu šos iebildumus, ir jāizvērtē, vai Komisija ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā, neuzskatot, pirmkārt, ka rīkojums, ko RQ deva GQ, pierāda, ka RQ nebija zināms par attiecīgo pārkāpumu, ka tā nav piedalījusies šajā pārkāpumā un arī nav pamudinājusi savu meitas sabiedrību to veikt, un, otrkārt, ka ar pierādījumiem, kas tika sniegti attiecībā uz GQ vadītāju autonomiju, izstrādājot un īstenojot šīs sabiedrības komercdarbības politiku, ir pierādīts, ka šī sabiedrība par savu uzvedību tirgū lēma patstāvīgi.
- 101 Šajā ziņā ir jāteic, ka, pirmkārt, attiecībā uz rīkojumu, ko RQ deva GQ, no lietas materiāliem izriet, ka šis rīkojums bija vispārīgs, tas bija adresēts ne tikai GQ, bet gan visām uzņēmumu grupas sabiedrībām un tas tika paziņots divus gadus pēc GQ pārmestās pret konkurenci vērstās rīcības pārtraukšanas.
- 102 Ir tiesa, ka šie apstākļi liecina par labu tam, ka [RQ] nezināja par GQ pārmesto pārkāpumu, tās piedalīšanos šajā pārkāpumā vai arī pamudinājumu to veikt. Tomēr pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējas, Komisija var uzlikt naudas sodu šai mātes sabiedrībai nevis tāpēc, ka mātes sabiedrība būtu pamudinājusi savu meitas sabiedrību izdarīt Savienības konkurences tiesību pārkāpumu vai mātes sabiedrības tiešas dalības dēļ šādā meitas sabiedrības pārkāpumā, bet gan tāpēc, ka šīs abas sabiedrības veido vienu saimniecisku vienību un tātad EKL 81. panta izpratnē tās ir viens uzņēmums (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 59. un 77. punkts).

- 103 Līdz ar to ir jākonstatē, ka šajā gadījumā ar faktu vien, ka, pirmkārt, RQ neesot bijis zināms par pārkāpumu pēc 2002. gada 27. septembrī veiktās pārbaudes GQ telpās un, otrkārt, ka RQ neesot tieši piedalījies pārkāpumā, ne arī pamudinājusi to veikt, nevar pierādīt, ka abas šīs sabiedrības neveido vienu saimniecisku vienību. Šāds fakts tātad nav pietiekams, lai atspēkotu prezumpciju, ka RQ isteno izšķirošu ietekmi uz GQ rīcību.
- 104 Otrkārt, attiecībā uz argumentiem par apgalvoto GQ vadītāju autonomiju, nosakot un īstenojot šīs sabiedrības komercdarbības politiku, ir jāteic, ka ar pierādījumiem, ko saistībā ar to ir sniegušas apelācijas sūdzības iesniedzējas, nav pierādīts, ka GQ savu uzvedību tirgū nosaka autonomi un tādējādi neietilpst vienā saimnieciskā vienībā ar RQ. Lai gan ir tiesa, ka daži dokumenti, ko iesniegušas apelācijas sūdzības iesniedzējas, pierāda, ka daudzas pārvaldes, vadības un administrācijas funkcijas tika deleģētas GQ vadītājiem, turpretī citi fakti lietas materiālos norāda uz to, ka pastāvēja būtiska RQ iejaukšanās, īpaši attiecībā uz GQ stratēģiju un komercdarbības politiku.
- 105 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jāatsaucas uz RQ valdes sekretāra 2005. gada 7. jūnija izziņu, kurā ir ietverti daudzi šīs sabiedrības valdes sēžu protokoli laikā no 1998. līdz 2005. gadam. No šī dokumenta izriet, ka laika posmā no 1998. līdz 2000. gadam RQ valde ir būtiski iejaukusies dažās no svarīgākajām GQ politikas jomām, tostarp, lai 1998. gada 17. aprīlī atļautu GQ pārdot tai piederošas sabiedrības *Silquímica SA* kapitāla daļas un lai 1999. gada 28. janvārī pārdotu GQ nekustamos īpašumus.
- 106 Turpinājumā ir jākonstatē, ka šajā lietā, kā uz to norādījusi Komisija apstrīdētā lēmuma pamatojuma 262. punktā, pret ko neiebilst arī apelācijas sūdzības iesniedzējas, vienīgais sabiedrības GQ administrators, ko iecēla RQ, faktiski darbojās kā pastāvīga saikne starp GQ un RQ un ar viņa starpniecību informācija par pārdošanu, ražošanu un finanšu rezultātiem tika nodota RQ.

- 107 Visbeidzot, runājot par informācijas apmaiņu starp GQ un RQ vadītājiem, fakts, ko apstiprinājušas pašas apelācijas sūdzības iesniedzējas, ka tikusi sniegta informācija par to, kādā stadijā atrodas stratēģisko un komercdarbības plānu izpilde, ir papildu norāde, ka RQ kontrolēja lēmumus, ko pieņēma un īstenoja GQ vadītāji.
- 108 Šādā kontekstā faktam, ka daļa no šīs informācijas attiecās uz GQ gada budžetu finanšu rezultātiem, turpreti nav nekādas nozīmes, jo katras mātes sabiedrības pienākums ir konsolidēt visas grupas finanšu pārskatus.
- 109 Ņemot vērā šos apsvērumus, ir jāsecina, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka, pirmkārt, pierādījumi, ko sniegušas apelācijas sūdzības iesniedzējas, attiecas uz faktu, ka RQ nezināja par attiecīgo pārkāpumu, nav piedalījusies šajā pārkāpumā un nav pamudinājusi savu meitas sabiedrību to izdarīt, otrkārt, ar GQ politikas izstrādes un ieviešanas metodēm, tās skatot saistībā ar pārējiem atbilstošajiem lietas materiāliem, nav pierādīts, ka šī sabiedrība savu uzvedību tirgū noteica autonomi, un ka tātad ar šiem pierādījumiem nevar atspēkot prezumpciju, ka RQ īstenoja izšķirošu ietekmi uz GQ rīcību.
- 110 Līdz ar to ir jānoraida apelācijas sūdzības iesniedzēju šajā ziņā izvirzītie iebildumi prasībai par tiesību akta atcelšanu.
- 111 Tādēļ prasība par tiesību akta atcelšanu ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 112 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 122. panta pirmo daļu Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem, ja apelācija ir pamatota, un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu.
- 113 Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 2. punktu, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 118. pantu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tomēr saskaņā ar Reglamenta 69. panta 3. punkta pirmo daļu, ja abiem lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Tiesa var nolemt, ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.
- 114 Šajā gadījumā, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējām spriedums apelācijas tiesvedībā ir labvēlīgs attiecībā uz svarīgāko prasījumu daļu, bet attiecībā uz prasību atcelt tiesību aktu apelācijas sūdzības iesniedzējām spriedums ir nelabvēlīgs, ir jānolemj, ka visi lietas dalībnieki paši sedz savus tiesāšanās izdevumus saistībā ar tiesvedību apelācijas instancē un ka apelācijas sūdzības iesniedzējas atlīdzina visus tiesāšanās izdevumus saistībā ar tiesvedību pirmajā instancē.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) atcelt Eiropas Kopienų Pirmās instances tiesas 2008. gada 18. decembra spriedumu lietā T-85/06 *General Química u.c./Komisija*, ar kuru tā ir noraidījusi *General Química SA*, *Repsol Química SA* un *Repsol YPF SA* prasību par Komisijas 2005. gada 21. decembra lēmumu 2006/902/EK par procedūru saskaņā ar EK līguma 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu pret *Flexsys NV*, *Bayer AG*, *Crompton Manufacturing Company Inc.* (bijusī *Uniroyal Chemical Company Inc.*), *Crompton Europe Ltd*, *Chemtura Corporation* (bijusī

Crompton Corporation), *General Química SA*, *Repsol Química SA* un *Repsol YPF SA* (Lieta COMP/F/C.38.443 — Gumijas ķīmiskās piedevas), tiktāl, ciktāl, pirmkārt, Pirmās instances nav norādījusi iemeslus, kas pamato secinājumu, atbilstoši kuram paziņojums, ar kuru *Repsol Química SA* deva rīkojumu *General Química SA* izbeigt jebkādu praksi, kas varētu tikt uzskatīta par konkurences tiesību pārkāpumu, kas pats par sevi būtu pietiekami, lai pierādītu, ka *Repsol Química SA* īstenoja izšķirošu ietekmi uz *General Química SA* politiku ne vien attiecībā uz tās kā tirgus dalībnieka rīcību, bet arī attiecībā uz prettiesiskajām darbībām, kas ir apstrīdētā Lēmuma 2006/902 priekšmets, un, otrkārt, Pirmās instances tiesa nav konkrēti pārbaudījusi pierādījumus, ko iesniegušas *General Química SA*, *Repsol Química SA* un *Repsol YPF SA*, lai pierādītu *General Química SA* autonomiju, tai īstenojot savu komercdarbības politiku;

- 2) pārējā daļā apelācijas sūdzību noraidīt;
- 3) noraidīt *General Química SA*, *Repsol Química SA* un *Repsol YPF SA* prasību Eiropas Kopienų Pirmās instances tiesā;
- 4) katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus šajā instancē pats un *General Química SA*, *Repsol Química SA*, kā arī *Repsol YPF SA* atlīdzina visus tiesāšanās izdevumus saistībā ar tiesvedību pirmajā instancē.

[Paraksti]